

688. Stavsund, Skoklosters sn.

Pl. 43.

Litteratur: B 316, L 68. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 244; O. Celsius, Svenska runstenar (Fm 60) 2, s. 425; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 48, S. B. F. Jansson, Rapport till Riksantikvarien över undersökning 7/8 1948 (ATA).

Äldre avbildning: J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 316).

Runstenen fanns enligt *Ransakningarna* »wedh Staffsundz Krogh rätt widh Stugan». Träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* har påskriften: »Stafsundz krog, i SkoCloster sochn» (B 316 och L 68: »Stafsunds krog»). Stenen var sönderslagen, och endast en del, med ungefär halva ristningen, var i behåll. — O. Celsius besökte Stavsund den 29 aug. 1727. Han antecknar, att runstenen var sönderslagen men »både st. finnas qvar. Det andra stycket kunde ej upgrafvas, effter det var seent på qvällen och mörkt redan.» Det framgår av Celsius' anteckning, att stenen faktiskt fanns i behåll i sin helhet, ehuru detta hade förbigått Hadorph. Den var sönderslagen ungefär på mitten. Fotstycket stod djupt nedsjunkt i jorden. Tyvärr har Celsius icke haft tid att gräva fram det eller ens att anteckna inskriften. Den del av stenen, som är avbildad i B 316, är sålunda överstycket, med korset överst. Ristningen har tydligen varit påfallande lik den på U 652. De äro också båda signerade av samme ristare, Arbjörn.

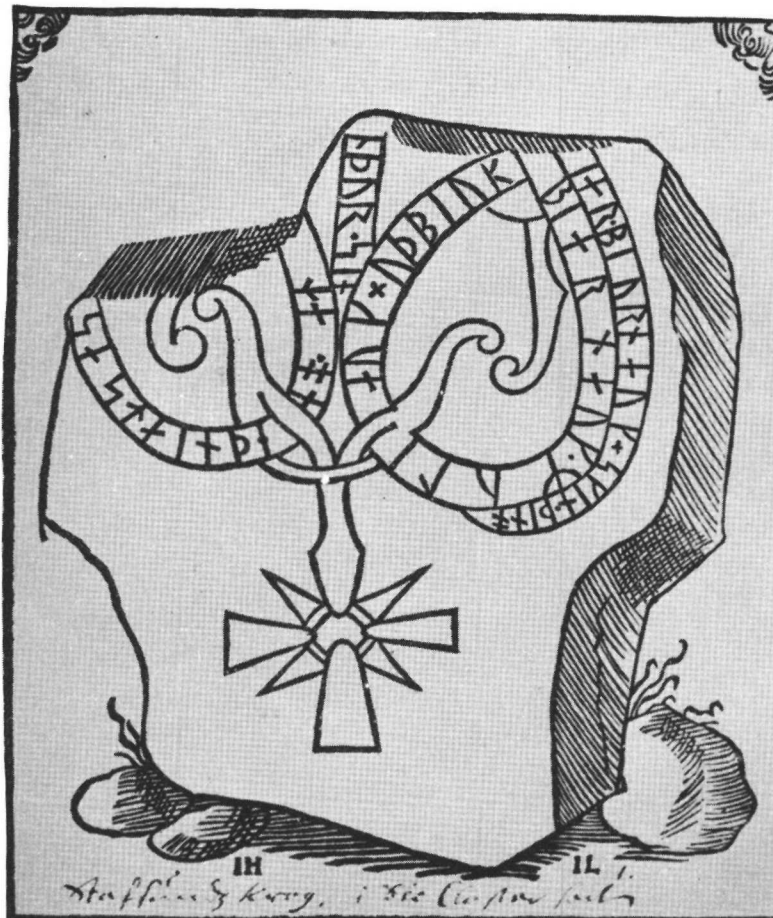

Fig. 125. U 688. Stavsund, Skoklosters sn. Efter B 316.

Sommaren 1945 påträffades i en grop på gårdstomten ett litet stycke av stenen, med runorna 16—19 **upbi**. Under sommaren 1947, då det gamla boningshuset byggdes om, kommo ytterligare 12 fragment i dagen; ett låg under eldstaden, de övriga i gamla grunden till gårdens äldsta del. Trots att stenen endast delvis är bevarad, kommer ett försök att göras att sätta ihop fragmenten och därefter resa stenen på platsen.

Ljusröd granit. Ristningen är på de bevarade fragmenten tämligen tydlig. Stenens ungefärliga storlek på 1600-talet var: höjd 1,75 m., bredd 1,35 m.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter B 316 och Celsius):

... [biar]⁵n · a[uk · m]¹⁰ul[i] · au[k · a]¹⁵upbi[ur ... s]a · sta²⁵[in · be]³⁰no · at [· s ... a]pur · si⁴⁰n [arbiurn · auk ·
sain] · pino⁶⁰

... -biorn ok Muli ok Auðbior[n] ... [ræi]sa stein þenna at ... [f]aður sinn. Arbiorn hiogg s[t]æin þenna.

»... -björn och Mule och Ödbjörn ... resa denna sten efter ... sin fader. Arbjörn högg denna sten.»

Till läsningen: Av 17 **u** finns endast bst:s övre del i behåll. Av 27 **a** finns endast v. bst och v. kanten av hst kvar. Av 35 **t** finns endast ett stycke av v. bst; den sitter lågt i slingan. 60 **n** har förlorat nedre delen av hst och h. bst. Av 61 **o** finns endast övre delen med övre bst bevarad.

Hadorph och Leitz (B 316): **biarn auk · muli auk × upbiur ... sa stain þeno · at ... apur · sin iar · biurn auk + skin · pino**. — Celsius: **biarn · auk · muli · auk · aupbiu ... sa · stain · þeno · at · s ... arbiurn · auk · sain · pino**.

Sk har varit en punkt. B 316 har × efter 15 **k**; det beror tydligen på felläsning för ett **a** (Celsius). 55 **k** i B 316 beror sannolikt på felläsning för **a** (Celsius). Ett **t** torde sålunda ha blivit överhoppat efter 54 **s**. Möjligt är att 51 **a** (B 316, Celsius) är fel för **i**.

Tre söner ha låtit resa stenen till minne av sin fader. Dennes namn är icke bevarat. Av sönerna har den äldste haft ett namn på -*biorn*; förleden är icke bevarad. Om namnet *Muli* se U 422, om *Auðbiorn* Sö 344.

Ristarens namn är Arbjörn. Han har signerat även U 652 och U 682. Sannolikt har han ristat flera runstenar i trakten. Se ovan U 676.

689. Säby, Skoklosters sn.

Pl. 44.

Litteratur: B 312, L 65, D 1: 33. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 243; O. Celsius, Svenska runstenar (Fm 60) 2, s. 424; J. A. Kjellman-Göranson, Sko socken (1860), s. 17; R. Alm, Inventering av fornminnen i Skokloster 1915 (ATA); Handlingar i ATA 1946.

Äldre avbildningar: J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 312); A. Wætter, teckning ²⁰/₁₀₀ 1859 (ATA); Dybeck a. a.

Runstenen står rest 45 m. Ö om mangårdsbyggnaden vid Säby, 25 m. SV om landsvägen till Skokloster och 7 m. SÖ om infartsvägen till Säby. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Sigtuna».

I *Ransakningarna* meddelas, att en runsten finnes »i Säby Trägårdh». Träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* har påskriften: »Säby Humblegård wid husen i Skoo sochn», och över sidan står: »Säby Humblegård wid husen väster om» (B 312 och L 65: »Säby humlegård»). O. Celsius